

*І.І. Левківський, аспірант Інституту світової економіки
і міжнародних відносин НАН України, м. Київ*

ЗОВНІШНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ БАНКІВ ЗА КРИЗОВИХ УМОВ

Згідно із статистикою Національного банку України (далі – НБУ) за січень-серпень 2008 року зобов'язання українських банків зросли на 22,4 %, що практично в 2 рази менше, ніж за аналогічний період минулого року. Зазвичай зростаючі зобов'язання ведуть до збільшення активних операцій банків, що впливає на бізнес-активність, фінансову сферу та економіку України в цілому. Як відомо, однією із суттєвих складових таких зобов'язань провідних українських банків є зовнішні запозичення.

З липня 2007 року темпи залучення зовнішніх запозичень українськими банками почали знижуватися, а вартість – зростати. Чергове різке зростання вартості міжбанківських кредитів на світових ринках розпочалося з банкрутства провідного інвестиційного банку “Lehman Brothers” у вересні 2008 року. Водночас для України характерна наявність також додаткових внутрішніх негативних факторів зростання вартості зовнішніх запозичень, зокрема таких, як складна макроекономічна ситуація, що пов'язана, насамперед, з високою інфляцією та дефіцитом поточного рахунку платіжного балансу, а також нестабільною політичною обстановкою в Україні. Тобто, зовнішні ресурси подорожчали в цілому, причому для України ще більше, ніж в середньому по ринку.

Слід сказати, що, відповідно до експертних оцінок, сума зовнішніх позик українських комерційних банків, які підлягають погашенню до кінця 2008 року, складає більше 1 млрд. дол. США. І це лише публічні угоди, такі як синдиковані кредити та єврооблігації. З урахуванням закритих, непублічних угод сума таких запозичень буде ще більшою. У наступному році банківському сектору України потрібно буде погасити або рефінансувати не менше 3 млрд. дол. США зовнішніх запозичень. Йдеться про публічні угоди, не враховуючи кошти, отримані від материнських установ українськими банками з іноземним капіталом. Водночас навіть рефінансування таких внутрішньогрупових кредитів буде залежати від фінансового стану самої материнської компанії, зважаючи на проблеми з ліквідністю на глобальних ринках капіталу. Проблема з погашенням хоча б одного зовнішнього запозичення банку автоматично може викликати незворотні наслідки, критичні для банківського сектора України.

Очікується, що потреби України в зовнішньому фінансуванні з часом будуть зростати, навіть з урахуванням того, що доступність такого фінансування буде скорочуватися з огляду погіршення глобальної ринкової та макроекономічної кон'юнктури. Нестабільність надходжень від фінансових операцій з капіталом буде збільшувати ризики, пов'язані з раптовими перервами в залученні коштів в іноземній валюті. Будь-які несприятливі зміни

умов залучення зовнішнього фінансування будуть впливати на реальну економіку, якість активів банків, стабільність курсу національної валюти, крім того – значні відкриті позиції банків в іноземній валюті. Однією із останніх таких несприятливих змін було зниження кредитних рейтингів та прогнозів України та провідних банків провідними міжнародними рейтинговими агентствами (спочатку Standard&Poog's влітку 2008 року, потім – з боку Fitch Ratings).

Таким чином, до кінця 2008 р. ситуація із зовнішніми запозиченнями буде залишатися складною. Основним джерелом залучення ресурсів українськими банками на найближчий час буде залишатися внутрішній ринок – вклади населення та депозити юридичних осіб. У таких умовах необхідне пом'якшення умов виходу на міжнародні ринки капіталу. Тому рішення НБУ щодо зняття обмежень щодо вартості зовнішніх запозичень українських банків строком більше одного року було виправданим хоча й дещо запізнлим. Водночас за будь-яких умов одним із головних напрямків політики НБУ врегулювання процесів зовнішніх запозичень повинна залишатися безпека вкладників, тому вимоги НБУ до статутного капіталу, капіталізації, адекватності капіталу, мінімізації ризиків у зв'язку з виходом на ринки зовнішніх запозичень повинні залишатися в силі.